

De Zoete Inval

Kunst & Cultuur in de klas

www.inval.lerarentekortamsterdam.nl

1. De Zoete Inval in een notendop
2. De Zoete Inval: de resultaten tot nu toe
3. De Zoete Inval: de invallers
4. De Zoete Inval: de projectorganisatie
5. De Zoete Inval: de praktijk
6. De Zoete Inval: enkele dagprojecten

1. De Zoete Inval in een notendop

De grote steden, waaronder Amsterdam, kampen sinds langere tijd met een tekort aan invallers bij kortdurend verzuim van leerkrachten in het basisonderwijs. Het is een structureel probleem, waar het Initiatief Lerarentekort Amsterdam (ILA) in 2003 een creatieve oplossing heeft gevonden: De Zoete Inval, een project dat zich richt op de vervanging van ziekte, bijzonder verlof of scholingsdagen van reguliere leraren in het basisonderwijs door flexibel inzetbare 'creatieven'.

De Zoete Inval is proces- en productgericht. Gedurende de lesdag zijn de kinderen bijvoorbeeld bezig met het omzetten van taal en emotie naar beweging, muziek, spel, het schrijven van verhalen en beeldtaal. Binnen dit kader zijn er tal van leermomenten, zoals het ontwikkelen van fantasie, het trainen van motorische vaardigheden, het ontwikkelen van sociale vaardigheden of het vinden van driedimensionale oplossingen. Ook het oefenen van beeld, drama en taal vormen een belangrijk onderdeel van het project. Aan het einde van de schooldag, vindt telkens een afronding plaats in de vorm van een eindpresentatie. Bijvoorbeeld een tentoonstelling, een boek of een gedicht. Vaak is het een combinatie van deze vaardigheden.

De Zoete Inval is in meerdere opzichten uniek en innovatief, omdat het uitgaat van:

- *Een nieuwe groep invallers.* De invallers 'creatieve krachten' die flexibel inzetbaar zijn, zoals kunstenaars, musici, regisseurs, communicatiewetenschappers, dansers en theatermakers. Ze zijn weliswaar niet altijd formeel geschoold voor het basisonderwijs, maar hebben wel degelijk ervaring in het werken met kinderen (een groot deel zijn inmiddels bevoegde vakdocenten). Door hun achtergrond verbreden de invallers de (culturele) horizon van de leerlingen en breiden ze tegelijkertijd hun eigen praktijkervaring uit.
- *Een nieuwe wijze van werken.* De invalkrachten hanteren werkmethoden die projectmatig worden uitgevoerd. Kant en klare kunst/cultuur projecten vormen de basis voor de lesprogramma's gedurende de verzuimperiode van de leerkracht. De projecten kunnen variëren van één dag tot enkele dagen en zijn geschikt voor alle groepsniveaus. Omdat de invalkrachten zelf de dagprojecten ontwikkelen, leidt dit tot een zeer divers projectaanbod waaruit scholen kunnen kiezen
- *Een nieuwe netwerkstructuur die vraag en aanbod van invalkrachten op elkaar afstemt.* Een snel toegankelijke website en een professioneel opererende vaste coördinator zorgen ervoor dat vraag en aanbod van invalkrachten snel en optimaal aan elkaar worden gekoppeld. De aangesloten scholen worden via de site en via persoonlijk contact met de coördinator voorgelicht en begeleid bij de snelle en effectieve inzet van nieuwe invalkrachten.

Aan De Zoete Inval is de nodige zorgvuldige, voorbereiding vooraf gegaan. Uit een haalbaarheidsonderzoek bleek de levensvatbaarheid van 'De Zoete Inval'. Het Ministerie van

OC&W reageerde enthousiast en verschaftte een eenmalige subsidie. Daarnaast betaalt het Vervangingsfonds de salarissen van de invalkrachten. Inmiddels kan het project nog steeds een beroep doen op het Vervangingsfonds. Het ILA zorgt dit schooljaar voor de financiering en daarnaast wordt een eigen bijdrage per school gevraagd.

2. De Zoete Inval: de resultaten tot nu toe

De Zoete Inval is nu ruim 7 jaar verder en de tussenbalans is overwegend positief:

- Na de officiële start in april 2003 hebben meer dan 90 scholen de weg naar 'De Zoete Inval' gevonden, goed voor meer dan 3500 uitgevoerde dagprojecten in 2010. Bij het project zijn ongeveer 30 kunstenaars aangesloten, die 50 uiteenlopende dagprojecten hebben samengesteld;
- De positieve tussenbalans van het project valt onder andere te verklaren door de motivatie van de invallers, die vanuit hun creatieve visie een bijdrage willen leveren aan zinvolle projecten binnen het basisonderwijs;
- Zij kiezen er bewust voor om freelance te werken. Het mes snijdt op die manier aan twee kanten: het geeft de invallers vrijheid van werken en 'De Zoete Inval' krijgt de mogelijkheid om flexibel te reageren op het ziekteverzuim op scholen;
- School en invaller regelen in samenspraak met 'De Zoete Inval'-coördinator dat ze (soms) voor enkele dagen een groep overnemen. De Zoete Invaller volgt dan het curriculum van de school, terwijl het kunstproject als een rode draad door het invaltraject loopt;
- Veel invallers ontwikkelen meerdere projecten. Daardoor zien groepen kinderen dezelfde invaller vaker terug, hetgeen leidt tot herkenbaarheid en vertrouwen. Het plotseling wegvallen van de eigen leerkracht is daardoor minder erg, omdat er een bijzondere verrassing voor in de plaats komt;

Ter gelegenheid van het 1500^e uitgevoerde dagproject in 2007 .

In opdracht van De Zoete Inval hebben Sanne van der Horst en Danilo Joanovic een speciaal project uitgevoerd met groep 8 van basisschool De Kleine Reus

Uitgangspunt: de leefomgeving van de leerlingen.

Tijdsduur werkstuk is 7 uur

De opdracht : maak een ontwerp voor een metrostation en de Vijzelstraat.

De leerlingen krijgen de geschiedenis van het straatbeeld en vervoersmiddelen van Amsterdam en nemen kennis van metro's in andere grote steden.

De leerlingen gaan in groepjes de Vijzelstraat inrichten zoals zij dat willen en een nieuw metrostation bedenken.

Het project werd feestelijk geopend door wethouder Carolien Gehrels, de projectleider van De Zoete Inval Alexli van Linden Tol en de leerlingen van groep8 van basisschool De Kleine Reus

3. De Zoete Inval: de invallers

De 'creatieve' invallers, of het nu clowns, kunstenaars, artiesten of andere creatieven zijn, bieden ieder voor zich een gevarieerd programma waarin kinderen worden aangesproken op hun gevoel, fantasie en kunstzinnige vermogens. In die zin verruimt 'De Zoete Inval' de blik en de ervaringswereld van leerlingen op de basisschool.

Hoewel de invallers van het project al vooraf zijn geselecteerd op het lesgeven aan of de omgang met kinderen in de basisschoolleeftijd, krijgen alle potentiële 'creatieve krachten' naast een uitgebreide intake, een speciale educatiecursus van 3,5 dagen. Deze training is zowel gericht op het beheersen van didactische beginselen, kennis van basisonderwijs als op het uitwerken van de diverse individuele projecten. Daarnaast zorgt de projectorganisatie van 'De Zoete Inval' voor een constante begeleiding en ondersteuning, bijvoorbeeld via klassenbezoek en intervisiebijeenkomsten.

Van de invallers wordt gevraagd dat ze minimaal vier dagen per maand beschikbaar zijn. Deze vier dagen kunnen echter naar eigen inzicht worden gepland. Dit geeft de invalkrachten de ruimte om de planning te laten aansluiten bij eventuele andere activiteiten. De projectorganisatie voert deze planningsgegevens vervolgens in op de website.

4. De Zoete Inval: de projectorganisatie

De projectorganisatie – het bureau OOG Onderwijs en Jeugd – vormt de spil van 'De Zoete Inval'. Het bureau voorziet in de stroomlijning en bewaking van het project en regelt de administratieve verwerking, waaronder de contracten, de uitbetaling via het Vervangingsfonds en de planning. De reservering van de invallers vindt automatisch plaats via de website www.inval.lerarentekortamsterdam.nl.

De diverse aangesloten scholen kunnen op dit informatie- en boekingsysteem inloggen om gegevens over 'De Zoete Inval' op te vragen en boekingsopdrachten voor invalkrachten uit te voeren. De invallers beschikken op hun beurt over een eigen site waarop ze alle informatie over de aangesloten scholen kunnen vinden en hun voorkeur voor data en projecten kunnen opgeven.

De projectorganisatie van 'De Zoete Inval' vormt de spin in het web. Hier komt alle informatie van zowel de scholen als de creatieve invallers samen. Van hieruit vindt ook alle begeleiding en ondersteuning plaats. De projectorganisatie staat onder leiding van Alexli van Linden Tol,

e-mail: a.vanlindentol@oog.nl. Tel. 020 – 3463265

5. De Zoete Inval: de praktijk

8 Uur 's ochtends. Op een basisschool in Amsterdam meldt Juf Tineke van groep 7 zich voor ziek. Wat onder de meeste scholen tot paniek zou leiden – 'We hebben geen vervanging' – kan hier relatief rustig worden geregeld. De directeur logt op het internet www.inval.lerarentekortamsterdam.nl in en krijgt dankzij de daarop aanwezige databank meteen de namen van drie mogelijke invallers gepresenteerd. Hij kiest voor Jan de Haan, beeldend kunstenaar, die onder andere bezig is met het schilderproject 'paint game', een schilderspel waarbij kinderen actief betrokken worden in het maken van een schilderij. Jan staat de volgende dag al voor de klas: er wordt gepraat, getekend, geschilderd en gelachen. Na het 'kunstzinnig intermezzo' zijn de kinderen een ervaring rijker, heeft Jan met zijn project praktijkervaring kunnen opdoen en is basisschool uit de brand geholpen. Juf Tineke wordt na terugkomst door de kinderen getrakteerd op een groot schilderij. 'De Zoete Inval' heeft voor alle deelnemers zijn invalbeurt waargemaakt.

6. De Zoete Inval: een voorbeeld project

PROJECT: Parineeta, de prinses met het lange haar

Naam kunstenaar: Truus van Dijk
Geschikt voor de groepen: 1, 2 en 3

Korte inhoudsomschrijving:
Parineeta, de prinses met het lange haar, zal morgen haar verjaardag vieren. De koning en de koningin kondigen een groot feest aan dat zal plaatsvinden in de paleistuin. Zangers, muzikanten en dansers bereiden zich voor op een optreden voor Parineeta. De paleistuin wordt ingericht en versierd. Feestelijk aangekleed verschijnen de gasten, die vervolgens hun talenten aan de prinses tonen. Spelenderwijs worden de kinderen in het verhaal getrokken, uiteindelijk zullen zij de hoofdrolspelers zijn. Op woensdag wordt het programma gehalveerd.

Resultaat aan het eind van de dag:
Een voorstelling waarbij de kinderen zich hebben ingeleefd in een verhaal en dit tot uitdrukking hebben gebracht.
Ze hebben verschillende mogelijkheden ontdekt om te musiceren (zang, instrumenten, geluiden).

Ze hebben een orkestje gevormd, geëxperimenteerd met dansexpressie, zich verkleed en geschminkt, en ze hebben ontdekt hoe ze met weinig middelen zelf een instrumentje kunnen maken. De kinderen hebben ervaren dat er door samenvoeging van bovengenoemde punten een voorstelling ontstaat: muziektheater! En dat zij zelf in staat zijn geweest dit te verwezenlijken.

Benodigde materialen: papier (wit en gekleurd, dik en dun) en verf.
Indien aanwezig: standaard muziekinstrumentjes van de school (triangel, tamboerijn, klankstaven) **Indien beschikbaar:** een cd-speler.

